

ZAKLJUČCI

DIGITALNOG SAMITA ZAPADNOG BALKANA 2026, HERCEG NOVI

Prepoznajući sveobuhvatne koristi digitalne transformacije za građane, ponovo potvrđujemo svoju posvećenost Akcionom planu za Zajedničko regionalno tržište 2025–2028. na Zapadnom Balkanu, kao i njegovoj punoj integraciji sa Evropskom unijom (EU). Smatramo da je ovo strateško usklađivanje ključni mehanizam za neposredno osnaživanje građana i modernizaciju javne uprave u skladu sa pravnom tekovinom EU.

Posvećeni smo izgradnji digitalnog ekosistema bez prepreka, koji građane stavlja u središte regulatornog i tehnološkog razvoja, stvaranju bezbjednog i otpornog digitalnog okruženja kao stuba bezbjednosti i ekonomske stabilnosti regiona, kao i korišćenju vještačke inteligencije (AI) kao pokretača ekonomske transformacije, modernizacije javne uprave i unapređenja konkurentnosti.

Okupljeni u Herceg Novom na Digitalnom samitu Zapadnog Balkana, ponovo potvrđujemo odlučnost da ubrzamo zajedničko djelovanje i regionalnu saradnju, približimo javne usluge građanima i unaprijedimo digitalne vještine u svim djelovima društva, ostvarujući konkretne koristi za građane, privredu i javnu upravu.

Na Digitalnom samitu u Herceg Novom saglasili smo se o sljedećem:

1. **Nastavljajući** posvećenost i napore usmjerene na jačanje okvira koji podržavaju pristupačne elektronske komunikacione usluge širom Zapadnog Balkana, uključujući uvođenje režima „**Roam Like at Home**“ (RLAH) sa EU, prepoznavamo značaj kontinuirane regionalne razmjene, saradnje i uzajamnog učenja za ostvarivanje napretka u ovim oblastima i doprinos djelotvornoj primjeni relevantnih okvira.
2. **Prepoznajući potrebu za ubrzavanjem i olakšavanjem razvoja širokopojasne infrastrukture** u regionu, nastavićemo saradnju sa Savjetom za regionalnu saradnju (RCC) na pojednostavljivanju **procedura izdavanja dozvola u sektoru telekomunikacija**, kao važnom preduslovu za pravovremeno postavljanje infrastrukture. Sprovodićemo dalje aktivnosti u skladu sa pripremljenim preporukama, uključujući inicijative za jačanje kapaciteta relevantnih aktera. Pozdravljamo kontinuirani rad **Savjetodavne i koordinacione grupe**, koja pruža podršku ovim naporima i olakšava njihovo sprovođenje.
3. **Obavezujući se da građane stavimo u središte digitalne transformacije**, unaprijedićemo primjenu **novčanika digitalnog identiteta (Digital Identity Wallet – DIW)**, koji će građanima omogućiti da sami čuvaju svoj digitalni identitet i upravljaju njime i da samostalno i selektivno odlučuju koje će digitalne isprave, poput dokaza o identitetu, vozačke dozvole ili obrazovnih kvalifikacija, dijeliti sa

subjektima iz javnog i privatnog sektora, uz garantovanje najviših standarda informacione bezbjednosti i zaštite privatnosti.

4. **Obavezujemo se na međusobno priznavanje digitalnih identiteta** širom Zapadnog Balkana, čime će se obezbijediti da digitalni identitet izdat u jednoj jurisdikciji bude pravno i tehnički priznat u svim ostalim jurisdikcijama regiona, primjenom tehničkih i regulatornih standarda usklađenih sa pravnom tekovinom EU, sa dugoročnim ciljem postizanja **potpune interoperabilnosti na nivou EU**.
5. **Prepoznajući potencijal digitalizacije identifikacionih dokumenata** da značajno smanji administrativne procedure, obezbijedićemo jednake mogućnosti za bezbjedan i nesmetan pristup javnim uslugama i elektronskim platformama svim građanima, uključujući stanovnike ruralnih područja i pripadnike dijaspore.
6. **Pozdravljajući razvoj minimalnih tehničkih standarda** za primjenu DIW-a, zadužujemo RCC, Evropsku komisiju (EK) i Njemačku organizaciju za međunarodnu saradnju (GIZ) da podrže ovaj proces i unaprijede interoperabilnost, usluge povjerenja i regionalne pilot-inicijative u okviru šest ekonomija Zapadnog Balkana (WB6).
7. **Pozdravljajući Mapu puta za vještačku inteligenciju**, predstavljenu na Digitalnom samitu Zapadnog Balkana 2026. u Herceg Novom, sa Vizijom 2030, pet strateških prioriteta i međusektorskim mjerama, kao zajednički regionalni pravac, zadužujemo RCC da podrži sprovođenje **Mape puta za vještačku inteligenciju za Zapadni Balkan**, kao i izradu procjene spremnosti za primjenu vještačke inteligencije i akcionog plana za sprovođenje.
8. **Prepoznajući značaj podsticajnog okruženja za odgovoran razvoj, primjenu i prihvatanje vještačke inteligencije**, obavezujemo se na sprovođenje mjera javnih politika i aktivnosti utvrđenih u **Mapi puta za vještačku inteligenciju za Zapadni Balkan**.
9. **Obavezujemo se** da ćemo koristiti regionalnu Radnu grupu za vještačku inteligenciju kao ključni regionalni mehanizam za **jačanje saradnje sa inicijativom EU Apply AI Alliance i relevantnim inicijativama EU**, radi olakšavanja dijaloga o javnim politikama, razmjene dobrih praksi, podrške usklađivanju politika i regulatornih okvira u oblasti vještačke inteligencije, kao i utvrđivanja mogućnosti za zajedničke aktivnosti i regionalnu saradnju u odgovornom usvajanju i razvoju vještačke inteligencije.
10. **Pozivajući na uspostavljanje Regionalne grupe za koordinaciju digitalnih usluga**, koja bi djelovala pod okriljem RCC-a kao mehanizam tehničke koordinacije za podršku operativnoj spremnosti i regionalnom približavanju uoči budućeg **usklađivanja sa Aktom EU o digitalnim uslugama (Digital Services**

Act – DSA) i njegove primjene, uz podršku EK, pozivamo na izradu regionalnog protokola za podršku koordinaciji buduće primjene DSA-a.

11. **Prepoznajući da nijedna ekonomija WB6 ne može samostalno da se suprotstavi savremenim i sofisticiranim sajber prijetnjama**, obavezujemo se na jačanje zajedničkih napora u cilju izgradnje otpornog digitalnog okruženja, kao ključnog stuba domaće bezbjednosti i ekonomske suverenosti cijelog regiona.
12. **Obavezujemo se na potpunu harmonizaciju sa standardima EU** kroz usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa **Direktivom NIS 2** i **Aktom EU o sajber bezbjednosti**, kao i na bližu institucionalnu saradnju sa **Agencijom Evropske unije za sajber bezbjednost (ENISA)**, s ciljem da Zapadni Balkan postane sastavni dio evropskog okvira sajber bezbjednosti.
13. **Prepoznajući značaj Baze podataka o sajber bezbjednosti WB6** za izgradnju otpornosti regiona u ovoj oblasti, obavezujemo se na njeno aktivno korišćenje i redovno ažuriranje, kao i na jačanje regionalne saradnje na osnovu informacija koje ona pruža, u bliskoj saradnji sa RCC-om, EK i inicijativom Security Governance Hub (SGH).
14. **Uvažavajući da bezbjedno digitalno okruženje nije moguće ostvariti bez sistemskog obrazovanja**, ulagaćemo u ljudski kapital, između ostalog kroz specijalizovane programe obuke za stručnjake u javnom sektoru i opsežne kampanje podizanja svijesti o osnovama sajber higijene za građane i mala i srednja preduzeća (MSP), čime ćemo smanjiti izloženost sajber napadima.
15. **Obavezujemo se na institucionalno jačanje domaćih timova CIRT/CERT**, razvoj njihovih tehničkih i operativnih kapaciteta, uključujući operativnu spremnost 24 sata dnevno, sedam dana u nedjelji, kao i obezbjeđivanje jasnih zakonskih ovlašćenja za sprovođenje obaveznih bezbjednosnih standarda i vršenje nadzora nad javnim i privatnim operatorima **kritične infrastrukture**, uključujući energetiku, zdravstvo, vodosnabdijevanje, saobraćaj i telekomunikacije.
16. **Prepoznajući vještačku inteligenciju kao ključni pokretač** ekonomske transformacije, modernizacije javne uprave i unapređenja globalne konkurentnosti, obavezujemo se da ćemo sistemski pristupiti izazovima koji se odnose na bezbjednost, etiku i regulatorno usklađivanje sa EU, kako bismo iskoristili njen puni potencijal.
17. **Uvažavajući jedinstvenu priliku koju vještačka inteligencija pruža za razvojni iskorak**, podržaćemo njenu primjenu radi optimizacije javnih usluga, automatizacije složenih administrativnih procesa i transformacije ključnih sektora, kao što su poljoprivreda, zaštita životne sredine, medicina i logistika, kao i radi

omogućavanja malim i srednjim preduzećima u regionu da ostvare globalnu konkurentnost.

18. **Ostajući posvećeni odgovornom razvoju i korišćenju vještačke inteligencije**, bavićemo se rizicima od zloupotrebe podataka, algoritamske pristrasnosti i sajber prijetnji koje pokreće vještačka inteligencija, primjenom strogih etičkih i operativnih zaštitnih mjera kojima se štite privatnost i građanska prava. Istovremeno ćemo raditi na prevazilaženju nedostatka napredne računarske infrastrukture i sprečavanju odliva intelektualnog kapitala iz regiona.
19. **Obavezujemo se na usklađivanje domaćih regulatornih okvira sa Aktom EU o vještačkoj inteligenciji (AI Act)**, prepoznajući da je integracija vještačke inteligencije na Zapadnom Balkanu suštinski povezana sa procesom pristupanja EU.
20. **Podržaćemo uspostavljanje regionalnih centara izvrsnosti za vještačku inteligenciju (AI Hubs)**, zajedničke inicijative za istraživanje i razvoj, kao i razvoj lokalnih talenata kroz snažna partnerstva između akademske zajednice i privatnog sektora.
21. **Prepoznajući lokalne samouprave kao prvu tačku kontakta između građana i države**, obavezujemo se da ćemo podržati njihovu transformaciju u agilne **centre digitalnih usluga**, prilagođene svakodnevnim potrebama lokalnih zajednica.
22. **Obavezujemo se na jačanje interoperabilnosti na lokalnom nivou zasnovane na podacima**, digitalnim povezivanjem lokalnih samouprava sa centralnim državnim registrima i dosljednom primjenom **principa „samo jednom“**, čime će se opštinama omogućiti da preuzimaju podatke kojima organi javne vlasti već raspolažu, a građani osloboditi obaveze pribavljanja i dostavljanja papirnih potvrda i izvoda iz službenih evidencija.
23. **Obavezujući se na smanjenje administrativne i birokratske složenosti**, uvodićemo napredne digitalne usluge koje omogućavaju nesmetanu i bezbjednu komunikaciju i transakcije između lokalnih samouprava i građana, uz značajno skraćivanje vremena obrade zahtjeva i uklanjanje nepotrebnih administrativnih prepreka.
24. **Podstićaćemo digitalnu demokratiju na lokalnom nivou** uvođenjem namjenskih digitalnih platformi za **participativno budžetiranje i elektronske konsultacije**, čime ćemo ohrabriti aktivno učešće građana.
25. **Uvažavajući da ubrzana digitalna transformacija zahtijeva značajno unapređenje digitalne pismenosti** u svim djelovima društva, obavezujemo se na

dvostruki pristup kojim se istovremeno osnažuju građani za digitalnu ekonomiju i unapređuju vještine zaposlenih u javnoj upravi.

26. **Obavezujemo se na prilagođavanje obrazovnih sistema** tempu tehnoloških promjena kroz uključivanje STEM disciplina, programiranja i kritičkog mišljenja od najranijih nivoa obrazovanja, kao i osmišljavanje subvencionisanih programa **unapređenja i prekvalifikacije** za odrasle, sa naglaskom na oblasti za kojima postoji velika potražnja, kao što su analiza podataka, vještačka inteligencija i sajber bezbjednost.
27. **Prepoznajući ulogu javne uprave kao istinske službe usmjerene na građane**, uspostavićemo okvire za kontinuirano profesionalno usavršavanje javnih službenika, od osnovne sajber higijene do upravljanja naprednim elektronskim platformama, s ciljem prevazilaženja institucionalne inercije i razvoja kulture **digitalnog liderstva**.
28. **Ponovo potvrđujemo posvećenost smanjenju digitalnog jaza** između urbanih i ruralnih područja, kao i između različitih starosnih grupa, uz uvažavanje činjenice da novi i fleksibilni oblici zapošljavanja, poput rada na daljinu, pružaju značajan potencijal za zadržavanje mladih talenata u regionu. Takođe ističemo da pristup digitalnim vještinama treba tretirati kao univerzalno pravo, a ne privilegiju, kako bi se spriječila socioekonomska isključenost.

Herceg Novi, 13. oktobar 2026. godine